

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 8

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Київ 2003

УДК 330.3+336+658
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М43

Редакційна колегія

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор
Гайченко В. А., д-р біол. наук, проф. — заступник головного редактора
Корінний М. М., канд. іст. наук, доц. — відповідальний редактор
Марусева О. А. — відповідальний секретар

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., *Федоренко В. Г.*, д-р екон. наук, проф., *Титова Н. А.*, д-р екон. наук, проф., *Куценко В. І.*, д-р екон. наук, проф., *Осокіна В. В.*, канд. екон. наук, проф., *Онищенко В. П.*, д-р екон. наук, проф.

Психологічні науки

Максименко С. Д., д-р психол. наук, проф., акад. АПН, *Балл Г. А.*, д-р психол. наук, проф., *Ложкін Г. В.*, д-р психол. наук, проф., *Коломінський Н. Л.*, д-р психол. наук, проф., *Чуприков А. П.*, д-р мед. наук, проф., *Бурлачук Л. Ф.*, д-р психол. наук, проф., чл.-кор. АПН

Соціологічні науки

Судаков В. І., д-р соціол. наук, проф., *Ручка А. О.*, д-р філос. наук, проф., *Шкляр Л. Є.*, д-р політ. наук, проф., *Пилипенко В. Є.*, д-р соціол. наук, проф., *Танченко В. В.*, д-р філос. наук, проф.

Політичні науки

Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., *Бєбик В. М.*, д-р політ. наук, проф., *Горбатенко В. П.*, д-р політ. наук, проф., *Храмов В. О.*, д-р політ. наук, проф., *Шуба О. В.*, д-р політ. наук, проф.

Юридичні науки

Мироненко Н. М., д-р юрид. наук, проф., *Марчук В. М.*, д-р юрид. наук, проф., *Скритнюк О. В.*, д-р юрид. наук, проф., *Калужний Р. А.*, д-р юрид. наук, проф., *Бабкін В. Д.*, д-р юрид. наук, проф.

Менеджмент

Федулова Л. І., д-р екон. наук, проф., *Гавєський Б. А.*, д-р філос. наук, проф., *Дахно І. І.*, д-р екон. наук, проф., *Дмитренко Г. А.*, д-р екон. наук, проф., *Воротіна Л. І.*, д-р екон. наук, проф.

Рекомендовано Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 6 від 30.09.02)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М43 Наукові праці МАУП / Редкол.: М. Ф. Головатий (голов. ред.) та ін. — К.: МАУП, 2001. — ISBN 966-608-120-2

Вип. 8: Проблеми формування і розвитку ринкової економіки в Україні. — 2003. — 356 с. — Бібліогр. в кінці ст.
ISBN 966-608-345-0

У збірнику подано статті учасників трьох наукових конференцій, що відбулися у 2001–2002 рр. Розглядаються проблеми формування і розвитку ринкової економіки в Україні. Докладно висвітлюються проблеми підприємництва і маркетингу, розвитку фінансового ринку України, удосконалення фінансового контролю.

Для науковців, викладачів, державних службовців, усіх, хто цікавиться питаннями ринкової економіки.

Збірник "Наукові праці МАУП" зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, у якому висвітлюються результати новітніх наукових досліджень в галузях економіки, менеджменту, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

ISBN 966-608-120-2
ISBN 966-608-345-0

ББК 65.9(4УКР)29-2я43

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2003

І. О. Богатирьов Державне регулювання ринку фінансових послуг	280
Р. З. Смик Бюджетно-податкова реформа і економічне зростання	284
И. В. Похилько Обострение финансовой конкуренции как следствие глобализации рынка капиталов	286
Б. А. Обрытько Проблемы развития в Украине регионального фондового рынка	290
Ю. В. Петленко Теоретичні аспекти функціонування фінансових ресурсів	293
А. В. Рябич, О. І. Строчик Інтеграція у світову економіку: протекціонізм і лібералізм	297
Е. А. Жебокритская Международная миграция рабочей силы как неотъемлемая часть процесса глобализации	298
І. Ю. Чумакова Аспекти здійснення зовнішнього (незалежного) та внутрішнього аудиту капітальних інвестицій на підприємствах малого і середнього бізнесу	302
О. Г. Шпак Формування ринку нафтопродуктів в Україні	304
А. Ю. Куфтаков Удосконалення кредитування шляхом розподілу функцій у кредитному процесі	308
М. А. Гармаш Шляхи активізації інвестиційної діяльності в Україні	310
В. В. Аксьонов Деякі аспекти валютного регулювання в комерційному банку	313
Н. А. Ким Упрощенная система налогообложения: преимущества и недостатки	315
И. А. Иванова Членство в ВТО — путь к повышению предпринимательской активности в Украине	318
Розділ 3 ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОБЛІКОВО- ФІНАНСОВИХ ПРОЦЕСІВ І ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ДЕРЖАВІ НА ДОСВІДІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	320
М. Ф. Базась Методика і організація фінансового контролю в Україні	320
В. З. Бурчевский, Н. М. Степанов SWOT-анализ в управлении страховым бизнесом	324
М. М. Коцупатрий, В. В. Мельничук Аудит пайового капіталу сільськогосподарських кооперативів	326
Н. Г. Яковлева Шляхи вдосконалення відомчого фінансового контролю	328
О. І. Богославецъ Прогнозування та формування параметрів і факторів моделей оптимізації виробничих потужностей і взаємозгодження оптимальних рішень	331
О. Г. Шпак Сучасна цінова політика в галузі нафтопродуктів в умовах ринку	335
Л. В. Вербицкая Некоторые проблемы методики преподавания бухгалтерского учета	338
М. Ф. Базась Чинники, що впливають на прискорення реструктуризації підприємства	341
М. М. Матюха Підходи до створення резерву сумнівних боргів і відображення їх в обліку	343
М. С. Царьов, О. Л. Примаченко Використання комп'ютерних технологій в управлінському обліку	346
Я. В. Литвиненко Проблеми податкового аналізу в сучасних умовах розвитку ринкових відносин	349
І. Т. Каченко Удосконалення фінансової звітності бюджетних установ	352

*М. Ф. БАЗАСЬ, канд. екон. наук, проф.
(Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ)*

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ПРИСКОРЕННЯ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 8, с. 341–342

Україна утвердилась як повноправний суб'єкт європейського та світового співтовариства, здобула міжнародні гарантії безпеки, уклала договори про дружбу і співтовариство з усіма сусідніми країнами, є важливим фактором стабільності на європейському континенті.

У суспільній свідомості формуються стійкі переконання, що лише через радикалізацію системних перетворень можна забезпечити прогресивний розвиток держави, ефективно вирішення проблем соціального та економічного розвитку, підвищити добробут і забезпечити нормальні умови життя кожній людині.

Відбувається перелом у формуванні відносин власності. Станом на 1 жовтня 1999 р. форму власності змінили 65,3 тис. підприємств та організацій, зокрема з 1994 по 1999 р. — 61,7 тис. Понад 70 % загального обсягу промислової продукції виробляється на недержавних підприємствах України. Утверджується реальний власник землі.

На перший квартал 1999 р. припав пік впливу світової фінансової кризи, що розпочалась у 1998 р., внаслідок чого обсяг ВВП зменшився на 4,8 %, а промислового виробництва — на 2,4 %. У подальшому темпи зменшення обсягу ВВП поступово уповільнювалися (за перше півріччя — мінус 3 %, за дев'ять місяців — мінус 1,7 %), а у промисловості навіть спостерігався приріст виробництва (за перше півріччя — 0,2 %, за дев'ять місяців — 2,3 %). Загалом за рік валова додана вартість у промисловості збільшилась на 4,3 %.

У першому півріччі 2000 р. обсяг реального ВВП порівняно з відповідним періодом 1999 р. збільшився на 5,4 %, номінальний ВВП становив 57,9 млрд грн, обсяги промислового виробництва збільшились на 10,8 %.

Фінансовий стан підприємств за 1999 р. поліпшився, зменшились кількість збиткових підприємств та обсяги одержаних збитків. Так, у 2000 р. прибуток підприємств порівняно з попереднім роком збільшився на 36,5 % і становив 27,1 млрд грн, водночас збитки зросли з 17,1 млрд грн у 1998 р. до 21,1 млрд грн у 1999 р., або на 21,7 %.

Питома вага збиткових підприємств у загальній кількості протягом 2000 р. збільшилась до 55,7 % проти 54,5 % у 1998 р.

За чотири місяці 2000 р. збитки зросли з 5 до 7,3 млрд грн, або на 46 %, прибуток підприємств збільшився на 32,4 % і становив 9,8 млрд грн.

Не вдалося подолати платіжну кризу, що негативно позначилось як на діяльності суб'єктів підприємства, так і на бюджетних надходженнях. Формування обігових коштів забезпечувалося за умов хронічної несплати за товари та послуги. Частина підприємств нарощувала обсяги виробництва за рахунок безплатного споживання продукції паливно-енергетичного комплексу, їх заборгованість за спожиту електроенергію протягом 1999 р. зросла на 1,5 млрд грн, або на 30 %, і на початок 2000 р. становила 6,6 млрд грн.

За 2000 р. темпи зростання дебіторської заборгованості становили 57,8 %, кредиторської — 49,3 %. Кредиторська заборгованість за обсягами майже в 2 рази перевищила річну величину ВВП і становила 229,2 млрд грн. Заборгованість українських підприємств перед країнами СНД у 1999 р. зросла втричі і на 1 січня 2000 р. склала 14,2 млрд грн.

За чотири місяці 2000 р. збільшились обсяги дебіторської і кредиторської заборгованості відпо-

відно на 11,5 та 14,9 % і досягли розміру 189,9 та 263,4 млрд грн.

Протягом 1999 р. та чотирьох місяців 2000 р. суттєвих змін щодо скорочення обсягів заборгованості із заробітної плати не відбулося. При цьому життєвий рівень населення щодалі знижувався: у 1999 р. чисельність безробітних порівняно з початком року зросла на 17,1 % (171,3 тис. осіб) і на 1 січня 2000 р. становила 1174,5 тис. осіб. Тенденція до зростання рівня безробіття протягом 2000 р. тривала і на 1 червня 2000 р. становила 4,4 %, або 1,2 млн осіб. Порівняно з відповідним періодом 1999 р. чисельність безробітних збільшилась на 9,4 %.

З огляду на симптоми економіки для виходу із кризового стану необхідні глобальні зміни. Виходом з такого стану, як свідчить аналіз, є реструктуризація підприємств. Підприємства потрібно

зробити мобільними, конкурентоспроможними. При цьому зауважимо, що фінансовий стан підприємств погіршується через недосконалість податкового законодавства.

Реструктуризація підприємств сприятиме вирішенню багатьох штучних проблем, а саме:

- суттєво збільшить надходження в бюджет при розробці ефективного механізму вдосконалення податкового законодавства;
- підвищить рівень платіжної дисципліни, зменшить заборгованість за заробітною платою;
- сприятиме наданню робочих місць безробітним;
- зменшить надання дотацій збитковим підприємствам і організаціям;
- зменшить пресинг на видаткову частину Державного бюджету України;
- зменшить кількість збиткових підприємств.